ACUZAȚII DE IREDENTISM ȘI SPIONAJ ADUSE ROMÂNILOR BUCOVINENI DE CĂTRE AUTORITĂȚILE AUSTRIECE ÎN TIMPUL PRIMULUI RĂZBOI MONDIAL

ALEXANDRINA CUȚUI

Irredentism and Espionage Accusations Brought by the Austrian Authorities to the Romanian Bukovinians during the First World War

(*Abstract*)*

After the outbreak of the First World War, Bukovina was occupied and re-occupied by the Russian troops on several occasions (September-October 1914, November 1914 - February 1915, June 1916 – August 1917), being, as many times, recovered by the Austrians. Under these conditions, some of the Bukovinian Romanians fled to Transylvania and Bessarabia, while others arrived in Romania, where they joined the Romanian army. For those left in Bukovina, the situation has worsened, with the Austrian authorities abusing the population. The author presents the cases of some Bukovinian Romanians (especially priests) accused of irredentism and espionage.

Keywords: World War I, Bucovina, the civilian population, Austrian authorities, abuses.

În Bucovina, în decursul celor patru ani de război, activitatea națională românească a fost modestă. Până în anul 1916, majoritatea soldaților români, precum şi populația civilă, a rămas loială Austriei[1]. Această atitudine se explică, pe de o parte, prin faptul că România se afla încă în stare de neutralitate, iar pe de altă parte, se lua în calcul faptul că măsurile aspre luate de austrieci împotriva populației civile suspectată de activități subversive ar fi fost greu de suportat.

După izbucnirea Primului Război Mondial, Bucovina a fost ocupată şi reocupată de către trupele ruseşti în mai multe rânduri (septembrie – octombrie 1914; noiembrie 1914 – februarie 1915; iunie 1916 – august 1917), fiind, de tot atâtea ori, recuperată de către austrieci[2]. La granița de est a Bucovinei se afla doar

* Traducere: Ștefănița-Mihaela Ungureanu.

[1] Keit Hitchins, *România. 1866–1947*, Bucureşti, Editura Humanitas, 1996, p. 301.

[2] Arhivele Militare Naționale Române (în continuare se va cita A.M.N.R.), Fond *Marele Stat Major*, Secția *Studii istorice*, dosar nr. 835, f. 3.

Analele Bucovinei, **XXVI**, *1* (52), p. 69–76, Rădăuți – Bucureşti, 2019

BDD-A32673 © 2019 Institutul „Bucovina" al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.77 (2026-11-18 10:57:43 UTC)

Brigada 35 infanterie, care nu a putut ține piept armatei ruse, aceasta intrând pe teritoriul Bucovinei în 2 septembrie 1914. O parte a populației s-a refugiat în Transilvania sau în Basarabia, iar alții au ajuns în România, unde s-au înrolat în armata română. Ca voluntari, au desfăşurat activități de informare şi propagandă în favoarea eliberării fraților bucovineni rămaşi acasă, prin fondarea unor publicații de propagandă sau prin articole, discursuri şi declarații publice[3]. Aceşti bucovineni s-au constituit într-un comitet al refugiaților.

Unii dintre bucovinenii rămaşi acasă au organizat grupul de legionari conduşi de către Aurel Onciul, fiind obligați să lupte de partea Austriei (în acelaşi timp şi N. Wassilko a organizat un grup similar de „legionari" format din ruteni). Însă, legionarii români, împreună cu voluntarii ucraineni, nu au apucat să-şi arate pregătirea lor războinică improvizată[4], pentru că, fiind atacați de armata rusă, după cinci zile de la înființare, cele două legiuni de „voluntari" s-au destrămat.

O altă parte a populației Bucovinei a fost evacuată şi deportată. Unul din cei care a fost nevoit să plece, părăsindu-şi vatra, a fost şi părintele Constantin Morariu[5]. La aflarea veştii, părintele îi scria mitropolitului Vladimir de Repta o scrisoare, prin care îl ruga să intervină pentru el ca să nu fie deportat. „Aflu, din un izvor vrednic de credință, că pentru cazul unor complicații războinice, eu figurez în districtul Suceava ca cel dintâi pe lista celor ce vor fi deportați din țară. Eventualitatea aceasta ar fi pentru mine şi pentru familia mea o nedreptate strigătoare la cer"[6]. În scrisoare, Constantin Morariu arată sacrificiile pe care le-a făcut cu întreaga familie în timpul războiului. Fiul său, Alexandru, ostaş fiind, se afla rănit pe front pentru a doua oară şi era internat într-un spital din Viena. Părintelui i-au fost luate de către soldații austrieci caii, întâmpinând, astfel, greutăți cu aratul pământului. În afară de toate acestea, spunea părintele, „sunt apoi şi cam bolnav şi singur în parohie, pentru că părintele Arsenie Fărtăiş a trebuit să plece pe câmpul de luptă"[7]. Dacă nu putea să fie folositor altfel, părintele îl ruga pe mitropolit să-i îngăduie să fie „destituit pentru orice cancelarie militară, ca să pot fi activ cu condeiul şi aşa să dovedesc loialitatea mea şi patriotismul meu ca şi până acum"[8]. Această scrisoare subliniază contribuția pe care o aduceau preoții şi românii, în general, la susținerea efortului de război purtat de Puterile Centrale.

Când au intrat prima dată ruşii în Cernăuți, aceştia au fost întâmpinați de mitropolitul Vladimir de Repta. Acesta a fost obligat să facă slujba de *Te Deum* în

[3] Anghel Popa, *Între fronturi. Bucovineni în România Primului Război Mondial*, Câmpulung Moldovenesc, Fundația Culturală „Alexandru Bogza", 1998, p. 33.

[4] Ion Nistor, *Istoria Bucovinei* (în continuare se va cita Ion Nistor, *Istoria Bucovinei*), Bucureşti, Editura Humanitas, 1991, p. 357.

[5] Vezi Constantin Morariu, *Cursul vieții mele. Memorii*, ediție îngrijită, prefață, microbiografii, glosar şi note de prof. univ. dr. M. Iacobescu, Suceava, Editura „Hurmuzachi", 1998, p. 196.

[6] Direcția Județeană a Arhivelor Naționale Suceava (se va cita în continuare D.J.A.N.S.), Fond *Mitropolia Bucovinei*, secția *14/1*, dosar nr. 6, f. 49.

[7] *Ibidem*, f. 49–50.

[8] *Ibidem*, f. 50.

BDD-A32673 © 2019 Institutul „Bucovina" al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.77 (2026-11-18 10:57:43 UTC)

cinstea zilei onomastice a ţarului[9]; în biserici, la Sfânta Liturghie, preoţii erau obligaţi să-l pomenească, împreună cu toată familia. Supunându-se ordinului impus de către autorităţile de ocupaţie, mitropolitul a căzut în dizgraţie, fiind acuzat de autorităţile austriece de iredentism şi iloialitate faţă de stat. Vladimir de Repta a fost ridicat din scaunul mitropolitan împreună cu întreg Consistoriul său şi trimis în exil la Praga, unde a petrecut până la sfârşitul războiului[10]. Pe lângă faptul că a fost exilat, acestuia i-au fost retrase toate drepturile şi funcţiile pe care le avea. În 1918, Ipolit Tarnavschi îi scria lui Vladimir de Repta, rugându-l să preia funcţiile retrase pe nedrept de către austrieci „din cauza cunoscutului circular din 2 octombrie 1914, publicat în «Foaia Ordinăciunilor», nr. 47, despre care constată chiar comentariul oficios al ministrului că a fost impus cu silă din partea guvernului rusesc. Vi s-a luat Î.P.S. Voastre jurisdicţia şi conducerea arhidiecezei fără proces canonic, deci în mod absolut ilegal”[11].

O altă măsură luată de către ocupanţi a fost legată de Consiliului Comunal al oraşului Cernăuţi. Weisselberger şi alţi germano-evrei au fost îndepărtaţi şi a fost instalată o comisie interimară, compusă numai din români. Din această comisie au făcut parte un anume Hacman (din neamul fostului mitropolit), un Onciu, deputatul Modest Scarlat şi avocatul Temistocle Bocancea din Câmpulung[12]. Cei care până atunci se aflau în funcţie de conducere au fost arestaţi şi trimişi în Rusia, printre aceştia aflându-se primarul Weisselberger şi Nicu Flondor.

În timpul celei de-a doua ocupaţii ruseşti, ofiţerii şi funcţionarii ruşi de origine ucraineană au dezlănţuit un crunt regim de jafuri, prigoană şi schingiuiri împotriva românilor, ameninţându-i cu spânzurătoarea sau deportarea în Siberia[13]. În acel timp, toate instituţiile erau obligate să afişeze portretul ţarului în interiorul lor. În februarie 1915, armata austriacă refăcută a reocupat Bucovina, însă, nu peste multă vreme, provincia avea să fie reocupată de către armata rusă pentru a treia oară.

La începutul lui iunie 1916, ruşii au desfăşurat o mare ofensivă în Bucovina şi Galiţia, respingându-i pe austrieci peste Carpaţi[14], însă Revoluţia din Rusia, care a culminat cu răsturnarea ţarului, a avut urmări importante asupra vecinilor ei. În ceea ce-i priveşte pe ucraineni, aceştia s-au aliat cu ruşii, care însă nu au recunoscut „guvernul” ce şi-l alcătuiseră. Curând, austriecii aveau să recâştige terenul pierdut, ajungând să ocupe Kievul. În timp ce naţionalităţile din imperiu (italienii, românii, polonezii, sârbii, slovacii, cehii, croaţii) aveau un ideal – făurirea statelor independente sau desăvârşirea unităţii naţional-statale, ucrainenii au dus o politică duplici-

[9] Ion Nistor, *op. cit.*, p. 361.

[10] Ion Nistor, *Unirea Bucovinei. 28 noiemvrie 1918. Studiu şi documente*, Bucureşti, Editura „Cartea românească”, 1928, p. 16.

[11] D.J.A.N.S., Fond *Mitropolia Bucovinei*, secţia *1/1*, dosar nr. 23, *1886–1924*, f. 33–34.

[12] Nicolae Iorga, *Războiul nostru în note zilnice*, vol. I, *1914–1916*, Craiova, Editura Ramuri, f. a., p. 43.

[13] Ion Căpreanu, *Bucovina: istorie şi cultură românească*, Iaşi, Editura Moldova, 1995, p. 115.

[14] Ion Nistor, *Istoria Bucovinei*, p. 369.

BDD-A32673 © 2019 Institutul „Bucovina” al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.77 (2026-11-18 10:57:43 UTC)

tară, mergând când pe „mâna" austriecilor, când pe „mâna" ruşilor, în funcție de evoluția politică[15].

În Bucovina, corpul de jandarmi al colonelului Fischer a instaurat o cumplită teroare pe întreg teritoriul. În 18 septembrie 1914, a fost emisă o proclamație în Bucovina, prin care se interzicea: să fie trase clopotele la biserici, să fie luminate ferestrele, să se umble seara pe străzi, să fie duse vitele la păşune sau să fie făcute focuri libere. Cei care nu se supuneau ordinului, urmau să fie aspru pedepsiți[16].

Pentru a-i putea ține pe români sub control, tribunale militare instalate în Bucovina au făcut numeroase condamnări. Astfel, sute de români au fost pe nedrept arestați, aruncați în închisori, maltratați şi spânzurați. Situația din provincie este descrisă de colonelul Borcea, moldovean de origine, care, la întoarcerea sa în Basarabia, din partea estică a Imperiului Austriac, a observat cum „trupele austriece procedează cu o severitate care a exasperat pe întreaga populație. [...] Zilnic execută un număr mare de locuitori, înființând spânzurători în mai multe centre"[17].

În timpul războiului au circulat scrisori cu un conținut de înalt patriotism, chemând la înfăptuirea idealului unității statale a întregului popor român. Primarul oraşului Cernăuți îndeplinea şi misiunea de a cenzura scrisorile care erau trimise din Bucovina sau pe cele care veneau din Regatul Român, Transilvania şi Basarabia. Acea situație nu reprezenta o problemă pentru expeditori, deoarece se ştia că părintele Şandru era un bun român. Scrisorile ajungeau însă la al doilea control de cenzură, care se făcea la poşta de la frontieră de către organele austriece. Dacă autoritățile austriece ar fi citit acele scrisori, expeditorii ar fi fost arestați. Au fost găsite şi scrisori în care români precum Radu Sbiera, Dimitrie Marmeliuc, Teodor Ştefanelli, Aurel Morariu şi alții erau denunțați ca trădători autorităților austriece, de către spionii ce proveneau tot din rândul populației rămasă fidelă Coroanei[18]. Poşta de frontieră, precum şi celelalte servicii ale statului trebuiau să sprijine autoritățile din provincie în supravegherea şi spionarea intelectualilor români (preoți, învățători, studenți)[19].

Unii dintre bucovineni au reuşit să fugă peste graniță, spre România, cu ajutorul consulului României la Cernăuți, Gheorghe Galin, care le procura paşa-poarte româneşti. Pentru a-i putea selecta pe cei care meritau să obțină un paşaport, consulul se sfătuia adesea cu preotul Gheorghe Şandru, care ocupa funcția de primar al Cernăuțiului. Ajutat şi de preotul Ipolit Tarnavschi, primarul Gheorghe Şandru a salvat mulți români bucovineni de furia autorităților austriece.

[15] Ioan Cocuz, *Unirea Bucovinei cu România (aspecte militare*), Suceava, Editura „Suceava", 1997, p. 42.

[16] D.J.A.N.S., Fond *Teodor Bălan*, pachet V, document nr. 36/1914.

[17] A.M.N.R., Fond *Microfilme*, P. II – 22748, dosar nr. 7, c. 36.

[18] Ioan Căpreanu, *op. cit.*, p. 114–115.

[19] Nicolae Coman, *Martiriul Bucovinei*. *1914–1915*, Bucureşti, Editura Librăriei „Pavel Suru", 1915, p. 43.

BDD-A32673 © 2019 Institutul „Bucovina" al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.77 (2026-11-18 10:57:43 UTC)

O mare parte dintre refugiații bucovineni ajunşi în România a participat la Congresul românilor de peste hotare, desfăşurat la Bucureşti, în 15 martie 1915[20]. Lista participanților la Congres a intrat în posesia Direcției de Poliție din Cernăuți[21]. Acest eveniment a determinat autoritățile din Bucovina să fie şi mai vigilente cu persoanelor care părăseau țara, însă fenomenul de emigrare nu a putut fi oprit. Românii bucovineni au continuat să fugă peste granița de sud, mulți dintre aceştia ajungând în județul Iaşi. Aici au primit sprijin din partea autorităților, fiind o bună perioadă de timp întreținuți de stat ca pensionari[22].

Deoarece numărul românilor ce părăseau Bucovina era tot mai mare, statul român a fost nevoit să ia măsuri pentru ca aceşti refugiați „să fie întrebuințați în limitele posibilității la diverse servicii ale statului, județului sau comunelor ori întreprinderilor particulare. Dintre coloniştii aşezați prin diferite comune rurale, unii, dacă nu chiar majoritatea, s-ar putea întrebuința în muncile agricole ori la diferite industrii rurale pe care ei le cunosc, în schimbul unei remunerații care să le dea posibilitatea întreținerii, scăpând de situația jignitoare în care se găsesc mai ales intelectualii, oameni capabili, valizi, aflați în imposibilitatea de a-şi câştiga existența prin muncă proprie”[23]. Într-adevăr, majoritatea românilor bucovineni au fost angajați de stat. Un exemplu în acest sens este cel al profesorului Ion Nistor, numit ca suplinitor la catedra vacantă de Istoria Românilor de pe lângă Facultatea de Litere a Universității „Al. I. Cuza” din Iaşi[24]. De asemenea, studenților refugiați li se permitea înscrierea în Universitatea „Al. I. Cuza” din Iaşi şi trecerea examenelor, sub rezerva prezentării ulterioare a actelor cerute de lege şi regulament[25], recunoscându-li-se studiile şi diplomele obținute până atunci[26]. Mai mult decât atât, studenții refugiați primeau burse din partea statului şi a bisericii. Aceasta reiese şi din cererea unui student basarabean ce solicita o parte din suma cuvenită: „Vă rog să binevoiți a interveni pe lângă Epitropia Sf. Spiridon pentru a mi se acorda suma de 500 [de] lei din suma prevăzută pentru studenții basarabeni”[27]. Studenților li se acorda şi masa gratuită la cantinele căminelor universitare. De exemplu, antreprenorii cantinei care funcționa pe lângă Căminul studențesc al Universității din Iaşi (deschis în 12 noiembrie 1918) erau obligați să asigure gratuit masa unui număr de studenți basarabeni, ardeleni şi bucovineni[28].

[20] D.J.A.N.S., Fond *Teodor Bălan*, pachet V, document nr. 37, 15. III. 1915.

[21] Teodor Bălan, *Suprimarea mişcării naționale din Bucovina*, Cernăuți, Editura autorului, 1923, p. 196.

[22] Direcția Județeană a Arhivelor Naționale Iaşi, Fond *Prefectura Iaşi*, secția *Ministerul de Interne. Direcția Poliției şi Siguranței generale*. *Biroul controlul străinilor*, dosar nr. 12/1918, f. 208.

[23] *Ibidem*, f. 208–209.

[24] Idem, Fond *Universitatea „Al. I. Cuza” Iaşi*, secția *Cancelaria rectorului*, col. *Microfilme*, rola 84–85, dosar nr. 878/1918, c. 243.

[25] Idem, rola 86, dosar nr. 883/1918, c. 270–271.

[26] Idem, rola 84–85, dosar nr. 878/1918, c. 199.

[27] *Ibidem*, c. 262.

[28] Idem, rola 86, dosar nr. 883, 1918, c. 87.

BDD-A32673 © 2019 Institutul „Bucovina” al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.77 (2026-11-18 10:57:43 UTC)

Pentru cei rămaşi în Bucovina situația nu era la fel de bună. Preoții, în special, erau principalii „suspecți” în ochii autorităților. Prin atitudinea lor au stârnit ura şi neîncrederea autorităților provinciale, care au încercat să-i suprime, cel puțin moral, prin compromiterea în fața autorităților de la Viena şi a populației. Au existat numeroase denunțuri, neîntemeiate şi false, împotriva acestora, cea mai frecventă acuză invocată fiind cea a rusofiliei. Cele mai multe denunțuri erau făcute de către comercianții vremii, în mare parte evrei, folosiți de către habsburgi în spionajul intern (pentru că, de-a lungul vremii, unii dintre preoți şi învățători i-au „deranjat” pe aceştia, fiind împotriva cămătoriei, alcoolismului, destrăbălării şi a tuturor mijloacelor neumane de exploatare), dar şi de către ruteni, care sperau la înfăptuirea Marii Ucraine.

Acuzele ce se aduceau atât preoților cât şi mirenilor erau grave şi de cele mai multe ori cazurile se terminau prin condamnarea la ani grei de închisoare şi chiar executarea celor „vinovați”. În plus, la începutul războiului, a circulat în Bucovina o publicație, prin care populația era informată de măsurile guvernatorului Meran, conform cărora comandanții militari aveau „ordin strict să împuşte imediat, pe loc, pe oricine s-ar face chiar numai suspicios de trădare sau de altă purtare dușmănoasă statului”[29]. Efectele acestor măsuri nu au întârziat să apară: au fost ridicate spânzurători în unele localități, iar pentru a învinui pe cineva era suficientă mărturia a trei persoane. Amintim aici cazul părintelui Brăileanu din Frumosu, acuzat că ar fi spus enoriaşilor săi că austriecii n-au nici un drept asupra Bucovinei, pe care au răpit-o Moldovei. Românismul părintelui Brăileanu era cunoscut în Bucovina. Acestuia i se conferise decorația „Steaua României”, ordinul fiindu-i înmânat chiar de către regele Carol I. Dacă ar fi fost executat bătrânul preot bucovinean, această acțiune ar fi stârnit nemulțumiri în rândul tuturor românilor[30]. De rusofilie a fost acuzat şi părintele Prelici din Rarancea. Acesta a fost arestat sub acuzația că, în urmă cu câțiva ani, se văzuse la el un calendar rusesc[31]. Un alt caz este cel de la Volcineț: evreul Freier l-a denunțat pe preotul Isopescu, scriind prefectului Iosephowicz din Siret că părintele ar fi „suspect de simpatie cu ruşii”, deoarece, când trecea o patrulă rusă prin sat, părintele stătea la fereastră şi „zâmbea”. În acea scrisoare era menționat şi faptul că toți evreii erau împotriva părintelui Isopescu, pentru că purta pe piept o cruce după obiceiul rus. Toate aceste „argumente” erau suficiente pentru ca preotul să fie acuzat de trădare[32]. Un caz asemănător a fost cel al părintelui Pauliuc din Siret, care, în ziua ocupării orașului de către ruşi, ar fi ieşit în stradă cu pălărie şi pardesiu nou. Aceasta nu ar fi însemnat, nici mai mult, nici mai puțin, decât „simpatizare cu ruşii”[33]. De spionaj în favorul ruşilor a fost suspectat şi preotul român Rudeiciuc din Darcineț. Acesta a

[29] D.J.A.N.S., Fond *Teodor Bălan*, pachet nr. V, document nr. 35, 1914.
[30] Nicolae Coman, *op. cit.*, p. 53–54.
[31] *Ibidem*, p. 75.
[32] *Ibidem*, p. 78.
[33] *Ibidem*, p. 82–83.

BDD-A32673 © 2019 Institutul „Bucovina” al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.77 (2026-11-18 10:57:43 UTC)

fost arestat împreună cu soția, fiicele şi cei doi gineri. Jandarmul care i-a escortat i-a spus preotului că „a doua zi va fi spânzurat”. A fost eliberat însă, când au intrat ruşii în Cernăuți[34]. Preotul Dariiciuc a fost arestat de către autorități sub acuzația că ar fi deținut bancnote ruseşti, „curat un milion şi jumătate de ruble”, confiscate de jandarmi. Preotul a fost dus în lanțuri, împreună cu un grup de criminali, până la Rădăuți, unde judecătorul Teperberg a constatat că pretinsele bancnote ruseşti erau, de fapt, lozuri sârbeşti admise de Austria. Tribunalul din Rădăuți, nefiind competent să-l elibereze, l-a trimis la Suceava şi de acolo la Gura-Humorului[35].

Situația ajunsese cumplit de apăsătoare pentru românii bucovineni: dacă se trăgeau clopotele în sat, era un semn pentru ruşi; dacă ardea o lumânare într-o fereastră, era considerată un consemn; dacă se întâmpla ca să intre într-un sat o patrulă rusească pe o uliță mai dosnică, atunci sigur însemna că românii i-au anunțat să vină pe acolo. Părintele Bucevschi din Budineț a fost denunțat de către Iankel Wolf-Retter, care era crâşmar în aceeaşi comună, iar părintele Păsăilă a fost arestat pentru că a vorbit în biserică în sens „nepatriotic” (deseori, în biserici veneau spioni, ce asistau la slujbe). Preotul Cristofor Iliuț din Fundul Moldovei a fost denunțat, fiind acuzat de înaltă trădare, pentru că ar fi dus mâncare ruşilor în pădure. A fost găsit nevinovat, dar a fost eliberată şi persoana care a făcut denunțul, pentru că preoțimea era „toată suspectă”. Părintele Caragea a fost acuzat de iredentism în baza unui document ce cuprindea o listă cu o sută de persoane, dintre care cincizeci aveau identitate falsă[36]. Un alt caz a fost cel al părintelui Zopa din Cernăuți, acuzat de spionaj în baza mărturiilor unor evrei. Acesta fusese văzut stând de vorba cu o femeie din vechea sa parohie, motiv suficient pentru a fi acuzat[37]. Asemănător este cazul preotului român Alexandru Lanivschi din ținutul Rădăuților, arestat şi condamnat în urma unei discuții purtate cu un evreu pe tema războiului: evreul susținea că Bucovina şi Galiția vor fi pierdute, iar preotul era de părere că „dacă Austria învinge nu va pierde nimic, iar dacă va fi bătută, împăratul va fi bucuros că a pierdut numai atât”[38].

Am prezentat doar câteva exemple pentru a ilustra abuzurile săvârşite de către autoritățile austriece asupra preoților. Însă, pe lângă aceştia, au avut de suferit şi mulți intelectuali, dar şi populația de rând. În provincie se instaurase „o teroare nemaipomenită”, iar „spânzurătorile erau necontenit în funcție, inculpații nu mai erau judecați în fața vreo unui consiliu de război, ci executați imediat, fără nicio judecată”[39].

În ultima decadă a lunii octombrie 1918, situația din Bucovina s-a agravat ca urmare a atitudinii ostile manifestată de autoritățile austriece şi de ucrainenii din

[34] Aurel Morariu, *Bucovina. 1774–1914*, Bucureşti, Librăria şi Papetăria „Pavel Suru”, 1935, p. 140.
[35] Nicolae Coman, *op. cit.*, p. 89.
[36] *Ibidem*, p. 96–127.
[37] *Ibidem*, p. 62.
[38] Aurel Morariu, *op. cit.*, p. 139.
[39] Ion Nistor, *op. cit.*, p. 13.

BDD-A32673 © 2019 Institutul „Bucovina” al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.77 (2026-11-18 10:57:43 UTC)

provincie față de mişcarea unionistă din această provincie românească, aflată de aproape 144 de ani sub stăpânirea Vienei[40]. Ordinea în provincie a fost tulburată, pe de o parte, de către prizonierii bucovineni care au revenit din Rusia, iar pe de altă parte de bandele de ucraineni, cărora austriecii le promiteau sprijinul în întemeierea unui stat propriu. De asemenea, trupele maghiare, ce se aflau în retragere, provocau dezordini.

Spre sfârşitul anului 1918, în Imperiul Austro-Ungar aveau să se producă schimbări importante. La 4 octombrie 1918, în Camera Superioară a Parlamentului vienez au fost discutate cele 14 puncte ale propunerii preşedintelui american Woodrow Wilson, adresate la 8 martie 1918 puterilor beligerante. Unul dintre acestea prevedea ca toate popoarele Monarhiei Austro-Ungare să se poată organiza autonom. În spiritul acestei idei, împăratul Carol I a emis, la 4/17 octombrie 1918, proclamația *Către popoarele mele credincioase*, prin care accepta federalizarea monarhiei. Însă, principalele naționalități din imperiu şi-au declarat independența, prăbuşirea Monarhiei fiind inevitabilă.

În Bucovina, intelectualitatea românească şi-a dat seama de marea însemnătate a momentului şi a hotărât să acționeze în consecință pentru a trezi spiritul național în inimile românilor. Profesorul Sextil Puşcariu, care ținea legături cu membrii Comitetului refugiaților bucovineni din Iaşi, s-a sfătuit în casa doctorului Isidor Bodea cu un grup de patrioți şi au hotărât editarea ziarului „Glasul Bucovinei", al cărui prim număr a apărut la 22 octombrie 1918[41]. Aici a fost publicat articolul-program „Ce vrem?", semnat de: George Bancescu, pr. Dionisie cav. de Bejan, dr. Isidor Bodea, dr. Vasile Bodnărescu, dr. Octavian Gheorghian, dr. Max Hacman, dr. Cornel Homiuca, dr. Vasile Marcu, Alecu Procopovici, dr. pr. Eusebie Popovici, dr. Sextil Puşcariu, pr. Gheorghe Şandru, dr. pr. Valerian Şesan şi Alexandru Vitencu[42]. La 27 octombrie 1918, a avut loc, la Cernăuți, adunarea reprezentanților românilor bucovineni, proclamată Constituantă, în care s-a decis „unirea Bucovinei integrale cu celelalte țări româneşti într-un stat național independent". La 12 noiembrie 1918, în şedința Consiliului Național Român s-a votat Legea fundamentală provizorie asupra puterilor Țării Bucovinei şi s-a constituit guvernul Bucovinei, în frunte cu Iancu Flondor, iar la 28 noiembrie 1918, în Sala sinodală a Reşedinței Mitropolitane din Cernăuți, s-a întrunit Congresul General al Bucovinei, care a decis „unirea necondiționată şi pentru vecie a Bucovinei, în vechile ei hotare până la Ceremuş, Colacin şi Nistru, cu Regatul României".

[40] Ion Giurcă, „Ofițeri englezi implicați în evenimentele de la Hotin din ianuarie 1919", în „«Document». Buletinul Arhivelor Militare Române", Bucureşti, anul IV, nr. 2–4, 2001, p. 14.

[41] Ion Nistor, *Istoria Bucovinei*, p. 380.

[42] Cornelia Bodea, „Isidor Bodea, Sextil Puşcariu şi Bucovina", în „Memoriile Secției de Ştiințe Istorice şi Arheologie", Bucureşti, seria IV, tomul XIX, 1994, p. 84.

BDD-A32673 © 2019 Institutul „Bucovina" al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.77 (2026-11-18 10:57:43 UTC)